

پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی

صفا صفایی مقدم^۱

نجمه برادران^۲

طیبه فاطمی‌نیک

شهین قدمی دولت‌آبادی^۳

چکیده

مقدمه: خانواده، یک نظام اجتماعی طبیعی است که در همه‌ی مراحل تکوین آن زوجین، خرده نظام اصلی بوده و عوامل متعددی مانند سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی در رضایت زناشویی آنها نقش دارند. هدف این پژوهش پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی است.

روش: طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی چندمتغیری بود نمونه پژوهش عبارت بود از ۲۰۰ نفر از مردان متأهل کارمندان شاغل در ادارات، سازمان‌ها و شرکتهای دولتی شهر یاسوج و همسران آنان که به روش طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند.

یافته: داده‌ها از پرسشنامه‌های رضایت زناشویی انریچ، هوش هیجانی بار-ان و دلبستگی بزرگسال هازن و شیور استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش همبستگی و رگرسیون گام به گام استفاده شد. از بین مولفه‌های سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی، سبک دلبستگی ایمن پیش‌بینی کننده‌ی رضایت زناشویی است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش از این باور حمایت می‌کند که روابط اولیه‌ی افراد در محیط خانواده به شکل‌گیری سبک دلبستگی خاص و سطوح بالا هوش هیجانی منجر می‌گردد و این تجارب اولیه بر روابط بین فردی زوجین در بزرگسالی تاثیر مستقیم دارد.

کلیدواژه‌ها: رضایت زناشویی، سبک دلبستگی، هوش هیجانی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید چمران اهواز Email: safasafaiemoghadam@gmail.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد راهنمایی و مشاوره، دانشگاه آزاد اهواز

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد یاسوج

مقدمه

خانواده را مؤسسه یا نهاد اجتماعی معرفی کرده اند که ناشی از پیوند زناشویی زن و مرد است. از جمله مظاهر زندگی اجتماعی انسان، وجود تعامل سالم و سازنده میان انسانها و برقرار بودن عشق به هم نوع و ابراز صمیمیت و همدلی به یکدیگر است. خانواده محل ارضای نیازهای مختلف جسمانی و عقلانی و عاطفی است و داشتن آگاهی از نیازهای زیستی و روانی و شناخت چگونگی ارضاء آنها و تجهیز شدن به تکنیکهای شناخت تمایلات زیستی و روانی ضرورتی انکارناپذیر می باشد. رضایت فرد از زندگی زناشویی به منزله رضایت وی از خانواده محسوب می شود و رضایت از خانواده به مفهوم رضایت از زندگی بوده و در نتیجه تسهیل در امر رشد و تعالی و پیشرفت مادی و معنوی جامعه خواهد شد (بوگارت و ساواده^۱، ۲۰۰۲). رضایت زناشویی یک ارزیابی کلی از وضعیت رابطه زناشویی یا رابطه عاشقانه کنونی فرد است. رضایت زناشویی می تواند انعکاسی از میزان شادی افراد از روابط زناشویی و یا ترکیبی از خشنود بودن بواسطه بسیاری از عوامل مختص رابطه زناشویی باشد. (قمرانی، ۱۳۸۴).

طبق تعریف بالبی^۲ (۱۹۸۰) دلبستگی، به پیوندهای عاطفی کودک در حال رشد و مادری که مسئولیت اصلی در مراقبت از او را بر عهده دارد اطلاق می شود. و در واقع افرادی برای ارضای نیازهای عاطفی خود به یکدیگر تکیه دارند، تصور پژوهشگران این است که دلبستگی ایجاد شده در دوران کودکی هم چنان بر مراحل بعدی زندگی تا دوام می یابد و زندگی فرد را تحت تاثیر قرار می دهد. علاوه بر این، در بزرگسالی منبع دلبستگی ممکن است تغییر یابد و دلبستگی به همسر و افراد دیگر جایگزین دلبستگی به مادر گردد. به عبارت دیگر، دلبستگی را می توان یک پیوند عاطفی میان افراد دانست و در واقع افراد برای ارضای نیازهای عاطفی خود به یکدیگر تکیه می کنند (کولین^۳، ۱۹۹۶). همراه با شروع قرن جدید، جوامع با معضلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بسیاری مواجه می باشند. نظر اغلب کارشناسان بر این است که برای حل بسیاری از مشکلات موجود به شهروندانی نیاز است که نه تنها دارای قابلیت های خردمندانه، بلکه به همان نسبت دارای مهارت های اجتماعی و هیجانی قابل توجه نیز باشند. از دیدگاه بار- آن هوش هیجانی دسته ای از مهارت ها، استعدادها و توانایی های غیرشناختی است که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و محدودیت های محیطی افزایش می دهد. بنابراین هوش هیجانی از عوامل مهم در موفقیت زندگی فردی می باشد. بار- آن معتقد است که تفکر هیجانی قسمتی از تفکر منطقی و هوش کلی است و هوش دارای ابعاد شناختی و هیجانی است. به نظر گلמן (۱۹۹۵) هوش هیجانی توانایی اداره مطلوب خلق و خو و وضع روانی و کنترل تکانش هاست. عاملی است که به هنگام شکست ناشی از دست نیافتن به هدف، در شخص ایجاد انگیزه و امید می کند. گلמן ضمن مهم شمردن هوش شناختی و هیجانی بیان می کند که هوش بهر (IQ) در بهترین حالت خود، تنها عامل ۲۰ درصد موفقیت های زندگی است و ۸۰ درصد موفقیت ها به عوامل دیگر وابسته است و سرنوشت افراد در بسیاری از موارد در گرو مهارت هایی است که هوش هیجانی را تشکیل می دهند.

روش

روش و جامعه مورد پژوهش

طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی چندمتغیری بود نمونه پژوهش عبارت بود از ۲۰۰ نفر از مردان متأهل کارمندان شاغل در ادارات، سازما ها و شرکت های دولتی شهر یاسوج و همسران آنان که به روش طبق ای تصادفی انتخاب شدند.

¹ - Bogaret, & Savada

² - Bolby

³ - colin

ابزار پژوهش

فهرست بهره‌ی هیجانی: یک مقیاس هیجانی است که توسط بار-ان (۱۹۹۷) که نسخه آن با ۱۳۳ گویه به صورت فردی است و در مقیاس ۵ درجه ای از "کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم" نمره گذاری می شود. نسخه فارسی آن با ۹۰ گویه در جامعه دانشگاهی ایران هنجار شده است (سموعی، ۱۳۸۰). ضریب آلفای کرونباخ برای فرم اصلی برابر با ۰/۷۶ و ضرایب بازآزمایی آن پس از یک ماه برابر با ۰/۸۵ و پس از ۴ ماه برابر با ۰/۷۵ گزارش شده است. برای نسخه فارسی آن ضرایب کرونباخ و دونیمه‌سازی به ترتیب برابر با ۰/۹۳ و ۰/۸۸ (سموعی، ۱۳۸۰) و در پژوهش دیگری (زینعلی و خسرو جاوید، ۱۳۸۹) ضریب آلفا برابر با ۰/۷۰ و بازآزمایی با فاصله‌ی یک ماه برابر با ۰/۷۲ گزارش شده‌اند.

پرسشنامه سبک دلبستگی: این پرسشنامه شامل سه عبارت توصیفی از احساسات فرد درباره‌ی رفتار با نزدیکی و صمیمیت در روابط است و سبک دلبستگی را در سطح ایمن ایمن، نایمن اجتماعی و نایمن دوسوگرا می‌سنجد. این آزمون احساسات فرد را در روابط بر روی یک مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت از "کاملاً موافق" تا "کاملاً ناموافق" بیان می‌کند. در مطالعات مختلف اعتبار بازآزمایی اندازه‌گیری مقوله‌ای آن حدود ۰/۷۰ بوده است و ضریب همبستگی پیرسون نمرات آزمون و بازآزمون آن معادل ۰/۶۰ برآورد شده است (خوانین زاده و همکاران، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ این آزمون ۰/۷۸ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ: این پرسشنامه توسط اولسون و همکاران در سال ۱۹۸۹ تدوین شده است. این ابزار شامل ۴۷ ماده است. ۹ مقیاس این پرسش نامه شامل موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، روابط جنسی ازدواج و فرزندان، اقوام و دوستان، جهت‌گیری مذهبی می‌باشد. پاسخنامه این تست براساس مقیاس لیکرت و در ۵ گزینه می‌باشد. اولسون و دیگران اعتبار این پرسشنامه را با روش ضریب آلفا، ۰/۹۲ گزارش کردند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهشی است که در جدول ۱ نشان داده شده‌اند.

جدول ۱. میانگین (و انحراف معیار) نمره‌های سبک دلبستگی و مولفه‌های آن و هوش هیجانی با رضایت زناشویی

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار
نمره سبک دلبستگی	۸۰/۲۵	۱۳/۲۰
ایمن	۲۱/۱۳	۴/۳۲
اجتنابی	۱۶/۲۰	۳/۶۴
دوسوگرا	۲۳/۱۱	۴/۰۷
هوش هیجانی	۱۷/۶۰	۳/۶۵
نمره رضایت زناشویی	۱۵/۵۴	۳/۶۲

همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، میانگین (و انحراف معیار) سبک دلبستگی ۸۰/۲۵ (۱۳/۲۰)، میانگین (و انحراف معیار) هوش هیجانی ۱۷/۶۰ (و ۳/۶۵) و میانگین (و انحراف معیار) رضایت زناشویی ۱۵/۵۴ (۳/۶۲) است

جدول ۲. ضرایب همبستگی چندگانه متغیرهای پیش‌بین با رضایت زناشویی با روش گام به گام

شاخص‌های آماری		F	R ²	MR	متغیرهای پیش‌بین
ضرایب رگرسیون		P			
۲	۱				
	$\beta=0/40$	۳۶/۲۴	۰/۰۷	۰/۲۸	هوش هیجانی
	$t=6/70$	$p=0/001$			
	$p=0/001$				
$\beta=0/11$	$\beta=0/27$	۲۱/۷۰	۰/۰۹	۰/۲۸	سبک دلبستگی
$t=3/42$	$t=5/80$	$p=0/001$			
$p=0/01$	$p=0/001$				

نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد $MR=0/28$ ، $R^2=0/09$ و $F=21/70$ که در سطح $p=0/001$ معنی‌دار است. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهند که متغیر هوش هیجانی ($\beta=0/40$) نقش بیش‌تری در پیش‌بینی رضایت زناشویی دارد و بعد از آن سبک دلبستگی ($\beta=0/11$) پیش‌بین رضایت زناشویی است. با توجه به ضریب R^2 مشخص می‌شود که این متغیر فقط ۷ درصد رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه مولفه‌های سبک دلبستگی (ایمن، اجتنابی و دوسوگرا) با رضایت زناشویی در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. ضرایب همبستگی چندگانه مؤلفه‌های هوش معنوی با سلامت روان در دانشجویان با روش گام به گام

شاخص‌های آماری		F	R ²	MR	متغیر پیش‌بین
ضریب رگرسیون		P			
$\beta=-0/22$	۲۱/۹۲	۰/۰۵	۰/۲۰		ایمن
$t=-4/68$	$p=0/001$				
$p=0/001$					

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود از بین سه مؤلفه‌ی سبک دلبستگی (ایمن، اجتنابی و دوسوگرا) تنها سبک ایمن نقش معنی‌داری در پیش‌بینی رضایت زناشویی دارد ($MR=0/20$ ، $R^2=0/05$ و $F=21/92$ و در سطح $p<0/001$ معنی‌دار است). با توجه به ضریب تعیین (R^2) مشخص می‌شود که این متغیر ۵ درصد واریانس سلامت روان را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش، بررسی رابطه‌ی سبکهای دلبستگی و هوش هیجانی با رضایت زناشویی است. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مولفه‌های سبک دلبستگی (ایمن، اجتنابی و دوسوگرا) و هوش هیجانی با رضایت زناشویی رابطه دارند. از این متغیرها، هوش هیجانی و سبک ایمن بهترین پیش‌بینی‌کننده‌ی رضایت زناشویی هستند. این یافته‌ها بیانگر نقش و اهمیت روابط اولیه‌ی بزرگسالان در پی‌ریزی و نحوه‌ی ارتباط در بزرگسالی می‌باشد. به عبارت دیگر، سبک دلبستگی و هوش هیجانی بزرگسالی فرد در کودکی شکل گرفته و ارتباط‌های بعدی فرد را پیش‌بینی می‌کند (شاهی، غفاری و قاسمی، ۲۰۱۲). در سطح هوش هیجانی، تحلیل رگرسیون چند متغیری گام به گام برای پیش‌بینی رضایت زناشویی نشان داد که هوش هیجانی دارای بیشترین همبستگی است و ۷ درصد تغییر واریانس رضایت زناشویی را تبیین می‌کند که این یافته با پژوهش‌های انجام شده در این زمینه همسو است یافته‌های فنی و نولر نشان داد که افراد با سبک دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی پایین‌ترین حد رضایت زناشویی را نسبت به افراد دیگر نشان می‌دهند (آرما^۱، ۲۰۰۷). بانس در یک بررسی شامل ۳۵۵ زوج، به این نتیجه رسید که دلبستگی نایمن همبستگی منفی بالایی با رضایت زناشویی دارد. افراد با سبک دلبستگی ایمن دارای ویژگی‌هایی از قبیل اعتماد به خود و دیگران، درک مثبت و حمایت اجتماعی، رفتار اکتشافی و انفعال‌پذیری، تمایل به بخشش و مهار هیجانهای منفی می‌باشند که این ویژگی‌ها موجب استحکام روابط زوجین شده و رضایت زناشویی را افزایش می‌دهد. با توجه به این که افراد دارای سبک دلبستگی نایمن اجتنابی، در به اشتراک گذاشتن افکار و احساسات با دیگران ناتوان هستند، در واقع می‌توان گفت روابط فرد اجتنابی با دیگران دارای ثبات نمی‌باشد که در مقابل آن فرد دارای ویژگی موقعیت من بالا، عقاید و باورهای مشخصی در زندگی دارد که این عقاید باثبات هستند و در روابط بین فردی تجلی پیدا نموده، منجر به روابط پایدار می‌گردد. سبک نایمن اجتنابی با هوش هیجانی، آمیختگی با دیگران و جدایی هیجانی رابطه دارد. در تحلیل این رابطه میتوان گفت افراد دارای هوش هیجانی و اجتنابی هر دو از روشهای مقابله‌های هیجان مدار سود می‌برند. یعنی احساسات فرد بر منطق و عقل او غلبه دارد و تصمیم‌گیری‌ها بر اساس واکنش هیجانی صورت می‌گیرد (اولدرباک و فیگرددو، ۲۰۰۹^۲). از سوی دیگر، سبک دلبستگی اجتنابی از مواجهه با مشکلات و مسایل هیجانی حل نشده و روابط صمیمانه با دیگران، گریزان است. چنین ویژگی‌هایی در افراد با جدایی هیجانی بالا نیز دیده می‌شود. در مورد رابطه‌ی مثبت سبک دلبستگی اجتنابی با آمیختگی با دیگران می‌توان با در نظر گرفتن متغیرهای فرهنگی، این گونه تبیین کرد که فرهنگ جمع‌گرایی ایرانیان باعث می‌شود تا افراد هویت خود را در جمع جستجو کنند و با منسوب شدن به آن، خود را بشناسند.

منابع فارسی

بشارت، محمدعلی (۱۳۸۳). رابطه کمال‌گرایی و مشکلات بین فردی. *دانشور رفتار*، ۱۱، ۱-۸.

برگ، لورا (۱۳۸۷). *روانشناسی رشد*. ترجمه یحیی سید محمدی، انتشارات ارسباران.

Atkins, D. C; Jacobson, N. S & Baucom, H. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample, *Journal of Family Psychology*, 15, 735-749.

Aremu, O. A. (2007). Relationship among emotional intelligence, parental involvement and academic achievement of secondary school students in Ibadan, Nigeria. University Of Ibadan, Nigeria.

¹ - arma

² - Olderbak, & Figueredo

- Bogaret, A. F & Savada, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9, 191-204.
- Brackett, M. A, Warner, R. M, Bosco, J. S. (2005). Emotional intelligence and relationship quality among couples. *Personal relationships*, 12(2): 197-212.
- Dehshiri, G. (2004). Standardization of Bar-On emotional intelligence inventory (EQ-I) to evaluate various aspects of intelligence in students of universities in Tehran. M s c Dissertation, Allameh Tabataba'i University, Tehran. [Persian]
- Forooghi, A, Hosseinian, S, Yazdi, S. M. (2009). The relationship between emotional intelligence and its components with marital satisfaction of hospital staff. *Counseling Research & Developments*, 7(26): 25-35. [Persian]
- Haghani, F, Aminian, B, Changiz, T. (2011). Do the Teachers who are selected by Students Have a Higher Emotional Intelligence? *Strides in Development of Medical Education*, 8 (2(16)): 132-140. [Persian].
- Hafner, R. J, Spence, N. S. (1988). Marriage duration, marital adjustment and psychological symptoms: a cross-sectional study. *Journal of clinical psychology*, 1988; 44(3):309-316.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic Love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Kachadourian, L. K., Fincham, F., & Davila, J. (2004). The tendency to forgive in dating and married couples: The role of attachment and relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 11, 373-393.
- Olderbak, S., & Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Journal of Personality and Individual Differences*, 46, 604-610.
- Petridesa, K.V, Fredericksonb, N, Furnhamb, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and individual differences*, 36:277-93.
- Petridesa, K. V, Fredericksonb, N, Furnhamb, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and individual differences*, 36:277-93.
- Shahi, A, Ghafari, A, Ghasemi, K. H. (2012). Relation between Mental Health and Marital Satisfaction in Couples. *Behbood Journal*, 15(9(49)): 119-126. [Persian].
- Samouei R, Kamali F, Alavi M, Yazdi M. (2011). Comparison of management capabilities of health services management students and medical students based on indicators of emotional intelligence in Isfahan University of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 10(5(29)): 1209-12. [Persian].
- Whisman, M. A, Jacobson, N. S. (1989). Depression, marital satisfaction, and marital and personality measures of sex roles. *Journal of marital and family therapy*, 15(2):177-186.